

UNIwersYTET JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM MEDICUM
W KRAKOWIE

VIDI:
Ahalon
Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu
RADA DYSCYPLIN NAUKI MEDYCZNE
Prof. dr hab. Agnieszka Haloń

Wydział Lekarski

Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu BIURO RADY DYSCYPLINY NAUKI MEDYCZNE	
wpł. dnia	26-07-2023
L. dz. RN-BM/	1335

Ocena pracy doktorskiej lek. med. Mateusza Łuca pt: „Psychopatologiczne konsekwencje pandemii COVID-19 i strategii radzenia sobie pacjentów chorych przewlekle”

W odpowiedzi na pismo Przewodniczącej Rady Naukowej Dyscypliny Nauki Medyczne Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich w Wrocławiu i powołanie mnie na recenzenta w przewodzie doktorskim lek. med. Mateusz Łuca przedstawiam poniższą opinię.

Współwystępowanie objawów psychopatologicznych, a zwłaszcza zaburzeń depresyjnych i lękowych z przewlekłymi chorobami somatycznymi jest w praktyce klinicznej raczej regułą niż wyjątkiem. Zarówno czynniki psychologiczne, jak osobowość, zachowanie czy emocje, mogą wpływać na reakcje organizmu i modyfikować ryzyko wystąpienia różnorodnych schorzeń somatycznych, jak i obecność przewlekłej choroby somatycznej stanowi czynnik ryzyka zachorowania na depresję lub zaburzenia lękowe. Ryzyko to wzrasta w przypadku wielochorobowości oraz w przypadku wystąpienia innych okoliczności, nasilających dystres. Do takich okoliczności niewątpliwie należy pandemia COVID-19.

W okresie pandemii z jednej strony pojawił się wysoki poziom lęku i stresu związanego z koronawirusem, natłokiem informacji o ilości zachorowań, ilości zgonów, i lękiem o życie, o życie swoich bliskich, o przyszłość. Wymogi izolacji społecznej zakłóciły mechanizmy radzenia sobie ze stresem w postaci poszukiwania wsparcia w grupie ludzi. Z drugiej strony samo zachorowanie na COVID-19 niesło za sobą poważne implikacje dla zdrowia psychicznego, zarówno w ostrym okresie choroby, jak i po jej przebyciu (tzw. long-COVID).

Katedra Psychiatrii

31-501 Kraków, ul. Kopernika 21a, tel. +48 12 424 87 00, e-mail: katedrapsychiatrii@cm-uj.krakow.pl

www.katedrapsychiatrii.wl.cm.uj.edu.pl

Osobami szczególnie narażonymi na powikłania infekcji były osoby w wieku podeszłym oraz pacjenci z przewlekłymi chorobami somatycznymi. To siłą rzeczy musiało wiązać się z większym ryzykiem rozwinięcia objawów psychopatologicznych.

Pomimo zakończenia pandemicznych ograniczeń zdajemy sobie sprawę, że wirus wciąż jest obecny i może prowadzić do groźnych zachorowań. Ponadto wiemy, że wpływ pandemii na zdrowie psychiczne będzie wciąż widoczny w perspektywie najbliższych lat.

Z tego względu temat rozprawy doktorskiej lek. Mateusz Łuca należy uznać na ważny i aktualny.

Cele badań zostały jasno sformułowane:

1. Przegląd literatury dotyczącej biologicznego wpływu SARS-CoV-2 na ośrodkowy układ nerwowy, ze szczególnym uwzględnieniem powiązań z chorobami neurodegeneracyjnymi.
2. Ocena wykorzystywanych strategii radzenia sobie ze stresem i ich skuteczności z uwzględnieniem występowania objawów psychopatologicznych wśród chorych przewlekle.
3. Analiza występowania zaburzeń snu oraz ich determinant wśród osób chorych przewlekle w okresie pandemii COVID-19.

Podstawę rozprawy doktorskiej stanowi cykl trzech publikacji (jedna przeglądowa i dwie oryginalne); we wszystkich Mateusz Łuc jest pierwszym autorem. Wszystkie prace zostały opublikowane w recenzowanych czasopismach o zasięgu międzynarodowym.

1. **Łuc M**, Woźniak M, Rymaszewska J. Neuroinflammation in dementia - therapeutic directions in a COVID-19 pandemic setting. *Cells*, 2022, vol. 11, nr 19, art.2959 [17 s.], DOI:10.3390/cells11192959. IF = 7,666; Pkt. MEiN: 140,00

2. **Łuc M**, Pawłowski M, Jaworski A, Fila-Witecka K, Szcześniak D, Augustyniak-Bartosik H, Zielińska D, Stefaniak A, Pokryszko-Dragan A, Chojdak-Łukasiewicz J, Krajewska M, Pawłowski T, Szepietowski JC., Rymaszewska J. Coping of chronically-ill patients during the COVID-19 pandemic: comparison between four groups. *Int J Environ Res Public Health*, 2023, vol. 20, nr 6, art.4814 [14 s.], DOI:10.3390/ijerph20064814. IF = 4,614; Pkt. MEiN: 140,00
3. **Łuc M**, Pawłowski M, Jaworski A, Fila-Witecka K, Kamińska D, Poznański P, Rymaszewska JE, Krajewski P, Szcześniak D, Rymaszewska J. Determinants of sleep disturbances in chronically-ill patients during the COVID-19 pandemic. *Archives of Psychiatry and Psychotherapy*, 2023, Nr 21: 1-15 [15 s.], DOI:10.12740/APP/166394.pkt. MEiN: 70,00

Sumaryczna punktacja **MEiN wynosi 350, zaś IF – 12.28**

Na przeprowadzenie badań opublikowanych jako prace oryginalne Autor uzyskał zgodę Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym we Wrocławiu. Złożył odpowiednie oświadczenia współautorów, określające ich indywidualny wkład w powstanie artykułów.

Pierwszy artykuł o charakterze przeglądowym miał na celu analizę biologicznego wpływu nowego wariantu koronawirusa, SARS-CoV-2 na ośrodkowy układ nerwowy. Omówiono w nim kluczowe biologiczne szlaki uczestniczące w rozwoju patologii oraz ich potencjalne długoterminowe skutki w postaci zaburzeń psychicznych. Za pomocą przeprowadzonego przeglądu literatury wskazano również farmakologiczne i niefarmakologiczne metody redukcji nasilenia procesów neurodegeneracyjnych. Aktywacja układu immunologicznego stanowi jeden z kluczowych elementów chorób neurodegeneracyjnych, a szczególnie zespołów otępiennych. Udowodniono, że źródłem przewlekłej aktywacji prozapalnej mogą być choroby przewlekłe, takie jak choroby autoimmunologiczne, cukrzyca typu 2 czy otyłość. Dodatkowo te procesy psychopatologiczne

może nasilać infekcja SARS-COV-2, prowadząc do progresji objawów otępiennych. W pracy zostały również omówione możliwości terapeutyczne.

Druga publikacja omawia wyniki badania strategii radzenia sobie ze stresem podczas pandemii w grupie przewlekle chorych pacjentów z rozpoznaniem: łuszczyca, stwardnienia rozsianego, stanu po przeszczepie nerki oraz pacjentów dializowanych. Przebadano 398 chorych w wieku od 18 do 89 lat. Wykazano umiarkowany poziom odczuwanego stresu. Najczęściej stosowanymi strategiami radzenia sobie ze stresem w tej grupie były strategie skupiające się na problemie, a zwłaszcza aktywne radzenie sobie, planowanie oraz pozytywne przewartościowanie. Spośród strategii skupiających się na emocjach najczęściej stosowanymi były akceptacja oraz wsparcie emocjonalne, a najrzadziej stosowaną był humor. Najrzadziej stosowaną grupę strategii radzenia sobie wśród osób przewlekle chorych stanowiły strategie unikające, a szczególnie zażywanie substancji psychoaktywnych. Opisano różnice w strategiach radzenia sobie ze stresem w zależności od rozpoznania i problemu somatycznego chorych oraz czasu trwania choroby. Zaobserwowano silną korelację między wcześniejszym leczeniem psychiatrycznym i psychoterapią a kilkoma nieadaptacyjnymi strategiami radzenia sobie, takimi jak obwinianie siebie, zaprzestanie działań, zażywanie substancji psychoaktywnych oraz unikających strategii radzenia sobie.

W trzeciej z cyklu prac Autor skupił się na zaburzeniach snu u pacjentów z chorobami przewlekłymi (pacjenci dializowani, biorcy przeszczepu nerki i chorzy z łuszczycą) w okresie pandemii (n=270). Pośród uczestników badania, 25,2% spełniało kryteria umiarkowanej lub ciężkiej bezsenności klinicznej. Nasilenie zaburzeń snu było silnie związane ze wskaźnikiem oceny stanu zdrowia psychicznego, oraz korelowało umiarkowanie dodatnio z odczuwanym poziomem stresu.

Wszystkie przedstawione jako rozprawa doktorska publikacje są istotne dla zrealizowania założonych celów badawczych. Jak konkluduje Autor, wyniki cyklu trzech spójnych tematycznie prac dowodzą istotnego wpływu pandemii COVID-19 na zdrowie psychiczne pacjentów chorych przewlekle w zakresie konsekwencji krótkoterminowych w postaci występowania objawów psychopatologicznych na skutek zagrożenia i stresu związanego z możliwym zakażeniem, a także konsekwencji długoterminowych na skutek aktywacji prozapalnej wynikającej z zachorowania na COVID-19.

Z przedstawionych publikacji wynika, że Doktorant zrealizował swoje cele badawcze, badania przeprowadził w sposób poprawny metodologicznie, przeprowadził dyskusję oraz wyciągnął adekwatne wnioski, uzyskując pozytywne recenzje w dobrych czasopismach medycznych o zasięgu międzynarodowym. Nie mam zastrzeżeń do przedstawionej dysertacji. Uważam, że rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 ust. 1-4 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. 2018 poz 1668). Zatem wnioskuję do Rady Naukowej Dyscypliny Nauki Medyczne o dopuszczenie lek. med. Mateusza Łuca do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.

Prof. dr hab. Dominika Dudek

Katedra Psychiatrii UJCM
prof. dr hab. n. med. Dominika Dudek
kierownik